

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882.

Första Kammaren.

N:o 14.

Lördagen den 25 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets den 20 och 22 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 12 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjuette bufvudtitel.

8—17 punkterna.

Biföllos.

18 punkten.

Grefve Mörner: Uti ifrågavarande utlåtande säger Utskottet, rörande fördelning af anslaget till aföning och underhåll af särskild polisstyrka på landet, att Utskottet velat betona grundsatsen »om bidragens tilldelande företrädesvis till de kommuner, hvilka vilja sjelfva lemna motsvarande tillskott, eller der landsting eller enskilde äro villiga att för ändamålet bidraga». Om det är något, som verkligen *åligger* samhället, så är det väl i första rummet att upprätthålla rätts-säkerheten uti landet. Det är en angelägenhet, som på intet sätt bör göras beroende af, huruvida kommuner eller enskilde vilja dertill lemna bidrag. Staten har här en bestämd skyldighet att, utan minsta hänsyn till dessa ifrågavarande bidrag af enskilde, tillse, så vidt den för-mår, att ordning och skick upprätthållas. Det skulle kunna inträffa, att om å en ort svåra ordningar inträffade, regeringen icke skulle kunna öfver dessa medel förfoga, hvaremot om å ett annat håll oordningar, om äfven lindrigare, förekomma, man der skulle få hjälp af staten, ehuru sådant vore mindre af behofvet påkalladt. Under medeltiden hände, att enskilde måste sjelfva värna sin rätt. I den mån regeringens makt tillväxte, hindrades de enskilde från ett sådant för-farande. Staten framträdde såsom den makttegande, men äfven såsom beskyddande. Mot sjelfva det slut, hvartill Utskottet kommit, har jag icke något att erinra. Jag är villig att lemna ifrågavarande bi-drag och röstar för bifall dertill, men jag reserverar mig mot den nämnda af Utskottet uttalade tanken. Den har dock, tyvärr, stöd i ett i Utskottets betänkande förut omförmäldt yttrande, och jag måste djupt beklaga, att ett sådant yttrande kunnat, på sätt som skett, före-komma.

*Anslag till
särskild polis-
styrka på
landet.*

Anslag till
särskild polis-
styrka på
landet.
(Forts.)

Herr Törneblad: Då något särskildt yrkande icke blifvit gjordt, kunde det vara onödigt att upptaga tiden med att närmare utreda den förevarande motiveringen. Med afseende på förhållandenas mera ömtåliga natur och då frågan inom Utskottet varit föremål för en ganska vidlyftig debatt och många olika meningar, tror jag dock, att det icke kan vara ur vägen att nämna några ord för att belysa frågan och angifva, hvarför denna motivering tillkommit. I allmänhet är, såsom redan på förmiddagen blifvit nämnt, polisbevakningen på landet ett ämne, som lifligt intresserar en mängd af Riksdagens ledamöter och som framkallat olika tankar rörande lämpligaste sättet för dess upprätthållande. Dessa olika meningar röra såväl statens skyldighet härutinnan, som lämpligaste sättet för fullgörande af denna statens skyldighet. Det är icke blott fråga om att staten i ganska vidsträckt mening har en sådan skyldighet, utan äfven om bästa sättet att utöfva densamma. Det har från flera håll försports röster, som icke äro så belättna med förhöjning af detta anslag; ja, till och med sådana, som skulle vilja stryka hela anslaget. Om jag icke allt för mycket misstager mig, torde det icke heller komma att saknas inom denna Riksdags diskussion yttranden i sådan syftning. För min del skulle jag vara särdeles glad, om så icke skedde, men jag fruktar att så kommer att ske. När det då gälde att försöka bibehålla detta anslag, var det af största vigt att man anvisade det sätt, hvarigenom, om möjligt, öfverklagade — med skäl eller utan skäl lemnar jag derhän — missbruk kunde förekommas; och då det visade sig, att i många fall både kommuner och enskilde varit villiga att, för erhållande af anslag till nu ifrågavarande ändamål, sjelfva bidraga, så ansåg Utskottet det vara just för bibehållande af anslaget ganska viktigt att påpeka, huru, der så läte sig göra, regeringen skulle kunna fästa afseende på ortens egen villighet i detta afseende, hvarigenom dels allt för stora anspråk skulle förekommas, dels klagomålen, som läto höra sig till och med från Riksdagens revisorer, förstummas. Utskottet har dock i motiveringen verkligen erkänt, att det finnes fall, då vederbörande kunna pröfva behovet af förstärkt polisuppsigt vara så tvingande, att det icke kan ifrågakomma att göra anspråk på något bidrag, utan att staten bekostar den helt och hållet. Jag kan försäkra Kammarens ledamöter, att det icke varit så lätt att få denna lindriga motivering. Det fans verkligen yrkanden, som gingo i vida strängare syftning. För att förekomma dessa och då i allt fall i *klämman* intet derom är yttradt, tror jag det vara en nödig försigtighet att gå in på denna, i det hela temligen oskyldiga, mening, enär i alla händelser det är lemnadt vederbörande full pröfningsrätt, om omständigheterna äro sådana, att anslag finnes vara oundgängligen af behovet påkalladt. För min del har jag, med afseende å vigten af att detta anslag icke blott bibehölles utan förhöjdes, trots att förhållandet skulle kunna utan fara påpekas, då något särskildt vilkor icke blifvit gjordt. Jag yrkar naturligtvis bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed slutad, och punkten bifölls.

19—28 punkterna.

Biföllos.

29 punkten.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 20 och 22 innevarande Februari bordlagda Betänkande N:o 1, angående allmänna bevillningen.

1 och 2 punkterna.

Biföllos.

3 punkten.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 17, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamm- och brobyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

1—3 punkterna.

Biföllos.

4 punkten.

Herr Nyström: Få företag synas vara förtjenta af sådan uppmärksamhet som de, hvilka afse vattenafledningar och sjötappningar. Det har nu här blifvit visadt och af Kongl. Maj:t besannadt, att ett anslag af 150,000 kronor — och det såsom rent anslag utan återbetalningsskyldighet — är af behovet högeligen påkalladt. Utskottet har dock icke ansett sig kunna tillstyrka mera än 80,000 kronor rent anslag och 70,000 kronor såsom lån. Följden af detta Utskottets förslag skulle blifva, att icke mera än $\frac{1}{4}$ (i stället för förut $\frac{1}{3}$) skulle utgå såsom anslag och resten såsom lån. För norra orterna, der myr-utdikningar på sankta trakter förekomma, och der bidrag i det fallet kunna ifrågakomma, är det dock alldeles nödvändigt att ett anslag af 150,000 kronor beviljas *utan återbetalningsskyldighet*. Jag kan nästan för bestämdt antaga, att hela anslagets verkan kommer att förfalla, om det skall utgå på det sätt Stats-Utskottet tillstyrkt och icke beviljas utan återbetalningsskyldighet; ty få byalag kunna mottaga dessa understöd i form af lån, på sätt här är föreslaget, hvarigenom de

*Anslag till
myrutdikning-
gar m. m.,
afseende att
minska frost-
ländigheten.*

Anslag till
myrutdiknin-
gar m. m.,
afseende att
minska frost-
ländigheten.

(Forts.)

skulle hafva att krångla med återbetalningsskyldigheten under 30 års tid, eller så länge amorteringen räckte. Jag antager derföre, att allmogen i dessa norrländska län hellre lemna detta understöd å sido — åtminstone i de flesta fall — än den går in på att taga det under de af Utskottet föreslagna villkor. Jag får i anledning häraf värdsamt anhålla, att Kammarern täcktes bifalla Kongl. Maj:ts förslag i denna fråga. Helst skulle jag dock hafva sett, att motionärens förslag å 250,000 kronor beviljats, ty dessa penningar äro så väl använda, att knappt några andra anslag kunna nyttigare och bättre användas. Må vi betänka hvilka ofantligt stora områden, som kunna blifva föremål för vattenaftappning. Min mångåriga erfarenhet har lärt mig, att sådana företag betydligt bidraga att minska frostländigheten, så att äfven häraf framgår, att dessa penningar skulle blifva väl använda. Jag hemställer derföre om bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Grefve Sparre: Jag får värdsamt anhålla, att Kammarern måtte bifalla Utskottets hemställan i förevarande punkt. Skilnaden mellan hvad Utskottet föreslagit och hvad Kongl. Maj:t framställt torde icke vara så stor, som den föregående talaren tyckes föreställa sig. Nuvarande bestämmelse stadgar att vid sådana företag högst $\frac{1}{3}$ kan erhållas såsom anslag, och denna bestämmelse är bibehållen, men Utskottet har, för det fall att företaget understödes dels genom anslag utan återbetalningsskyldighet, dels genom lån, föreslagit andra villkor för företagets understödande. För sådana fall har Utskottet föreslagit att högst $\frac{1}{4}$ må erhållas såsom anslag och högst $\frac{1}{2}$ såsom anslag och lån tillsammans. Skilnaden i anslaget blir således $\frac{1}{12}$ af kostnadsförslaget; och detta torde mer än väl uppvägas deraf att $\frac{1}{4}$ kan erhållas såsom lån *räntefritt* under 3 år och sedan mot billig ränta under en följd af år. Det är icke Utskottet, som först framställt denna tanke; Utskottet har upptagit densamma sådan den blifvit uttalad af den mest kompetente domaren i dylika frågor, nemligen af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Redan 1877 i ett utlåtande till Kongl. Maj:t uttalade nämnda styrelse önskvärdheten af att dessa bidrag måtte lemnas såsom lån, och som det torde vara ganska lärorikt, ber jag att få uppläsa hvad styrelsen i detta afseende säger. Styrelsens anförande lyder:

»Ehuru styrelsen erkänner nyttan och nödvändigheten af att en anslagsfond finnes, hvarutaf intressenter uti företag, hvilkas utförande icke lemna någon annan egentlig vinst än den som uppkommer genom undanrödjande af frostanledningar, kunna få bidrag, och anser, att en sådan fond förtfarande bör anvisas, har styrelsen likväl af vunnit erfarenhet kommit till den öfvertygelse, att det vore i allmänhet lämpligare och för ett rätt användande af understödsmedlen mera betryggande, om vattenaftappningsföretag i vidsträcktare mån än hittills, i synnerhet inom de norra länen, varit fallet, understöddes medelst lån i stället för anslag. Man har nemligen att befara, att företag, som erhålla anslag utan återbetalningsskyldighet, inledas och bringas till verkställighet, utan att deras ändamålsenlighet och vinstgifvande beskaffenhet så noga öfvervägas, som när endast lån, hvilka framdeles måste betalas, begäras och kunna erhållas, utom det att ett företags

framtida underhåll bättre betryggas, då det helt och hållet skall bekostas af medel, som jordegarnen sjelfve förr eller senare måste tillskjuta.»

Utskottet har icke utdragit den deri uttalade tanken i alla dess konsekvenser, utan endast tillämpat den i afseende på den förhöjning som blifvit begärd. Jag tror, att den sakkunskap nämnda myndighet eger och de skäl den uttalat äro tillräckliga för ett bifall till Utskottets förslag, hvarom jag anhåller.

*Anslag till
myrutdiknin-
gar m. m.,
afseende att
minska frost-
ländigheten.*
(Forts.)

Herr Nyström: Jag nödgas besvara några invändningar, som den siste talaren gjort. Om också åt Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen skall tillerkännas en afgörande betydelse — hvilket jag naturligtvis icke har något att invända emot — så inverkar ju detta icke på sättet att åstadkomma hvad man vill hafva utfördt. Genom att man nu beviljar detta anslag under den form som är föreslagen blifver följden, att alla af Konungens Befallningshafvande insända förslag, hvilka representera för Vesterbottens län en summa af 500,000 kronor och för Norrbottens län 250,000 kronor, måste återskickas och komma i många fall ej åter. Detta är en omständighet som jag får påpeka. Hvad beträffar påståendet, att man skulle ega större garantier att företaget utfördes, om man beviljade medlen till $\frac{1}{4}$ under form af lån och $\frac{1}{4}$ såsom anslag, har jag svårt att inse dess sanning. Om en person, tillhörande den jordbrukande klassen, som är den klass, hvilken skulle begagna sig af detta anslag, i företaget nedlägger $\frac{2}{3}$ af egna medel, men erhåller endast $\frac{1}{3}$ af staten, måtte han väl löpa så stor risk, att han är mån om, att företaget verkligen skall blifva för honom välgörande. Att nu söka binda vid hemmanet eller byalaget en skuld under en tid af 30 år, för hvilken invånarne i byn svara en för alla och alla för en, anser jag oklokt. Folket hyser häremot stor misstro och inlåter sig — med högst få undantagsfall — icke härpå. Man måste för att nå det rätta vid anslags beviljande, såsom i lagstiftningsfrågor, något litet höra på hvad män, som känna till och verkat i orterna, hafva att säga. Jag yrkar fortfarande på bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag kan icke finna annat än att Kongl. Maj:t gifvit goda skäl för sitt förslag. I Utskottets betänkande sägs, att motionären Grefve Posses förslag icke kunde beviljas, emedan det afsåg en för stor summa. Stats-Utskottet gick därför ned till 150,000 kronor, men vid detta belopp fäster Utskottet sådana vilkor och inskränkingar, att Utskottet, i stället för att föreslå beviljandet af förhöjdt anslag, kan sägas hafva prutat på det gamla.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes, enligt de derunder framställda yrkandena, propositioner, först på bifall till förevarande punkt och sedan derpå, att Kammaren skulle, med afslag å Utskottets hemställan i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifalla samma nådiga framställning oförändrad; och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Län för ut-
dikningar m. m.
till beredande
af odlings-
företag.

5 punkten.

Grefve Posse, Knut: Jag skulle vara orättvis, om jag icke erkände, att min motion inom Stats-Utskottet fått något annat påaktande än hvad som synes i klämman, der, såsom Herrarne finna, det ifrågavarande anslaget föreslås till en förhöjning af 150,000 kronor från förutvarande 100,000 kronor. Utskottet har nemligen i motiveringen för sitt betänkande gjort åtskilliga förklaringar till de villkor, som förut voro gällande, och hvilka förklaringar, om de af Riksdagen antagas och sedermera af vederbörande myndigheter och Kongl. Maj:t påkattas, visserligen komma att i många hänseenden underlätta odlingsföretag; men de komma icke *dem* till godo, som jag i min motion egentligen afsett, nemligen de minst lyckligt lottade, som hafva sådan jord, som här afses. För dem står frågan ännu lika olöst, som den alltid varit. För dem åter, som hafva någon möjlighet att sjelfva understödja företaget, har en verklig fördel beredts ytterligare genom den förklaring, som i betänkandet gifves, att nemligen de nu gällande bestämmelserna icke innehålla någon begränsning i afseende å den proportion, hvori lånebeloppet bör stå till kostnaden för vattenaftappningsföretaget. Utskottets tillägg härvid, att åtminstone någon mindre del af den lånesökande bör tillskjutas, kan sålunda gifva förhoppning att lägst $\frac{5}{6}$ eller $\frac{7}{8}$ kan som lånemedel efter detta få påräknas i stället för förut vanliga $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{2}$. Det är en stor hjälp.

Jag vill äfven erkänna, att min öfvertygelse är, att Utskottet skulle, hvad sjelfva anslagssumman beträffar, kommit till en högre siffra än det gjort, om det *nu* visat sig varit stort behof af detta anslag eller att många ansökningar om delaktighet deraf varit ingifna. Det kan tyckas, som om, då man erkänner, såsom jag gör, det förhållandet, att, när Utskottet behandlade denna fråga, några ansökningar icke funnos ingifna, man äfven skulle nödgas erkänna, att behofvet icke är särdeles stort. Jag har dock i min motion anfört skälen för ett motsatt förhållande. Jag har der först visat, att det i ett enda län finnes 1,000, ja, 100,000 tunnland för sådana odlingsföretag lämplig jord och tio ganger denna areal inom Sverige. Jag har vidare visat, att i detta samma län, nemligen Kronobergs, ligga undersökningar färdiga för mellan 800,000 å 900,000 kronor, men att man icke kan förna de lånesökande att påkalla statens hjälp; »vi kunna icke», säga de, »göra något med detta anslag och på de villkor det lemnas». Saledes tror jag, att denna brist på lånesökande just bevisar, hvad jag i min motion ansett mig böra påpeka, nemligen att villkoren äro för stränga. Granskar man för öfrigt de nya villkor, jag sökt få gällande i stället för de nuvarande, skall man, om man vill vara rättvis, nödgas medgifva, att alla villkor — fränsetd detta enda, att jag begär *hela odlingskostnaden* såsom lån — äro vida strängare än de nuvarande bestämmelserna och för staten fördelaktigare. Jag påpekar nemligen der, att en undersöknings-, afdiknings- samt odlingsplan borde såsom villkor för låneunderstödet upprättas af vederbörande landtbruksingeniör, af hvilken äfven företaget borde vara tillstyrkt. Härpå har Utskottet svarat:

»Det ändamål, sistnämnde motionär afser med förslaget derom att planen skall vara af vederbörande landtbruksingeniör upprättad, torde

redan vara beaktadt, bland annat, genom det nu gällande stadgandet, att för hvarje företag plan till arbetets utförande jemte beräkning öfver dermed förenade kostnader måste hafva vunnit Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse».

Lån för utdikningar m. m. till beredande af odlingsföretag.

(Forts.)

Det är nu att hoppas, det Kongl. Maj:st, sedan behovet af att dessa undersökningar verkställas af en landbruksingeniör blifvit påvisadt, efter detta ej skall godkänna hvilken undersökningsförrättning som helst, ty hvarför klagas det så ofta att dessa mossodlingsföretag blifvit misslyckade? Jo därför, att de ej blifvit af sakkunniga personer undersökta och afvägda och jag förundrar mig alldeles icke öfver att detta misstroende nu är på många håll stort, då man verkligen kan påvisa mycket slarf och okunnighet i detta så viktiga förarbete som en undersökning i detta ingalunda lätta arbete. Dylika företag höra till dem, som minst af alla kunna bestämmas genom några formler. Erfarenheten ensam måste härvidlag vara bestämmande. En vatten-sjuk mark kan behöfva 1 eller 1½ fots sjunkningsmän förutom nödigt aflopp; den kan kanske behöfva 2, 3 eller 4 fots. Då man nu vet, att det som kostar vid sådana företag, är att komma på djupet, anser jag det vara en alldeles nödvändig bestämmelse, att undersöknings- och afdikningsplan samt kostnadsförslag skall vara upprättadt af en fullt sakkunnig person. Likaledes bör detta vara förhållandet med odlingsplanen, ty det är visst, att det finnes lika många mossar odugliga till odling af säd som dugliga dertill, om ock de förra skulle vara dugliga för annat ändamål.

Vidare har jag, med den lifliga öfvertygelsen om, att sådana företag som tjenliga mossars och myrars odling, när dessa med omtanke och urskilning bedrifvas, är bland det mest lönande man kan företaga sig, föreslagit de lånta medlens återbetalande på 16 år i stället för nu sker under 34½ år, likasom jag ansett det obehöfligt, att staten till hvarje lånesökande efterskänker 13½ % af kapitalet genom eftergift af 3 års räntor å detsamma. Genom den af mig fordrade rättigheten att till det lånta kapitalet tillägga de första sex årens upplöpande räntor, har deremot ej påkallats någon förlust för staten, lika litet som det är någon ny bestämmelse vid likartade företag, då ett sådant beräkningssätt nu i allmänhet följes vid kostnadsförslags uppgörande för jernvägar och andra dylika företag. Hvad det beträffar, att icke lånen skulle kunna amorteras på så kort tid som 16 år, så skulle jag icke vara så öfvertygad om dessa företags fördelaktighet som jag är, om jag icke vågat föreslå detta. Jag har temligen noga beräknat, att till och med om odlingen icke skulle gifva mer än sjuete eller sjunde kornet, af ett så simpelt sädeslag som hafre, skulle jordbrukaren likväl åtnjuta skulig jordränta, jemte det belopp, som erfordrades för att verkställa afbetalningar å lånet till staten, och dessutom hafva förlag för inköp af gödningsämnen.

Hvad denna sak i öfrigt beträffar, så tror jag verkligen, att denna fråga är af så stor betydelse, att sedan vi började bygga våra jernvägar, icke några företag påkallat statens medverkan, som kunnat vara af större vigt och medföra större fördel för staten och de enskilde, än dessa odlingsföretag, om de rätt verkställas. — Jag kommer icke att framställa något yrkande i frågan. Jag är tacksam för att genom mitt

Lån för utdikningar m. m. till beredande af odlingsföretag.
(Forts.)

förslag något blifvit vunnet och är öfvertygad om, att frågan i den af mig väckta utsträckta form, icke kan falla. Den kommer otvifvelaktigt igen i en eller annan form och ingen skall vara gladare än jag, om den kommer igen i den form, att den kan vinna mest förtroende, nemligen om den kommer från och genom myndigheterna till Kongl. Maj:t och från Kongl. Maj:t till Riksdagen. Jag kan icke förnoda annat, än att, sedan den rikedom, som här finnes i vårt land, blifvit för myndigheterna nu blottad, den kommer till användning i vidsträcktaste mån samt att allt hvad göras kan äfven skall blifva gjordt. Ett annat land, lika vattensjukt som Sverige, har redan skänkt denna stora fråga sin uppmärksamhet. Finska regeringen har genom utskickade i Sverige gjort sig underrättad om den erfarenhet, som här i vissa landsändar i detta afseende vunnits, och efter hvad dessa utskickade personer omtalat, är det den finska regeringens afsigt att allvarligt och kraftigt taga denna fråga om hand. Jag hoppas att så skall blifva förhållandet äfven i Sverige, och i denna förhoppning har jag intet yrkande att nu framställa.

Grefve Sparre: Då den föregående talaren icke framstälde något yrkande, hade jag kunnat undvika att svara honom, men det är dock ett yttrande af honom, som jag icke kan under tystnad förbigå. Han yttrade nemligen, att det förhållandet, att inga ansökningar om erhållande af lån för närvarande ligga inne, bevisade att de lånevilkor, som i fjor bestämdes, äro för stränga. Detta är dock intet bevis, ty dessa vilkor började först att tillämpas den 1 Januari innevarande år och hafva derfor ännu icke hunnit verka.

Jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att den ärade talaren icke synes rätt hafva uppfattat dessa vilkor. Han tycktes nemligen anse att hvad som är praxis vid utlemnandet af dessa lån äfven skulle vara bestämdt i vilkoren, då han trodde att för dylika företag lån ej skulle kunna erhållas till högre belopp än 46 å 50 procent af beräknade kostnaden. Ingen gräns är dock bestämd för lånens belopp, och Kongl. Maj:t eger att bestämma för hvarje fall det belopp, som kan anses lämpligt och hvad som kan innebära full säkerhet för statens fordran. Något vidare i denna väg torde därför icke böra bestämmas.

Frågar man nu, hvarför Utskottet, då inga ansökningar ligga inne, likväl föreslagit att höja beloppet, blir svaret det, att då nu anvisade 100,000 kronor ej medgifvit högre bidrag än 46—50 procent af beräknade kostnaden, det vore skäl att öka nämnda belopp, så att Kongl. Maj:t sattes i tillfälle att i högre grad än hittills understödja deraf förtjenta företaget.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Grefve Posse, Knut: Jag har icke något att i hufvudsaken nu vidare tillägga, men med anledning af Grefve Sparres yttrande, att icke de vid förra riksdagen beslutade vilkor ännu vore kända, ber jag att få omnämna, att vid alla dessa undersökningar, som jag i min motion gifvit en förteckning på, uppgående för Kronobergs län till 248,674 kvadratrefvar, hafva vederbörande haft kännedom om dessa

vilkor, men förklarar att de voro för stränga och att med dem intet kunde uträttas.

Lån för utdikningar m. m. till beredande af odlingsföretag.
(Forts.)

Öfverläggningen var härmed slutad, och punkten bifölls.

6 och 7 punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo och lades till handlingarna Stats-Utskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda Memorial N:o 18, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden.

Föredrogs å nyo Banko-Utskottets den 22 och 24 innevarande Februari bordlagda Memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

Ang. verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

Herr vice Talmannen: I detta betänkande förekommer å sid. 5 en anmälan af Banko-Utskottet om en lånetransaktion, hvarigenom Fullmäktige mot in-teckningssäkerhet i stadsfastighet förmedlat ett på 30 års amortering ställt obligationslån till en industruel inrättning. Utskottet, som mot sjelfva lånetransaktionen i afseende å säkerheten eller realisationen af de mottagna papperen ingenting har att anmärka, slutar med att säga, att Utskottet ansett sig böra för Riksdagen uttrycka sin tvekan, huruvida förmedling af obligationslån till *industriella* inrättningar i allmänhet må kunna anses vara med Riksbankens ändamål fullt öfverensstämmande. Nu kan man icke annat än i sin ordning tveka, hvad denna Utskottets tvekan afser. Utskottet har redogjort för, att detta lån lemnades mot in-teckningssäkerhet i stadsfastighet, och att således icke den industriella inrättningen, icke dess verkstäder och ännu mindre dess lösegendom af Fullmäktige ansetts såsom säkerhet, utan att den inrättningen tillhörande jordfastigheten ansetts ega så högt värde att den kunde gifva full säkerhet för lånet. Nu synes väl icke under sådana förhållanden den omständighet, att tillika en dyrbar industriel anläggning finnes på denna plats, böra hafva för Fullmäktige utgjort anledning att neka sitt biträde till denna lånetransaktion. Man skulle då vara benägen att tro, att det i allmänhet skulle vara dylika lånetransaktioner med enskilde som Banko-Utskottet anser att fullmäktige, med afseende å Riksbankens egenskap af statsinstitution och dermed förenade grannliga uppgift, böra undvika. Jag ber då att få erinra, att bankens reglemente uttryckligen tillerkänner fullmäktige rätt att inköpa och sälja in- och utländska statspapper och obligationer, och till den senare klassen lära väl de nu ifrågavarande vara att hänföra. Det är således icke med afseende å några betänkligheter angående nu gällande föreskrifters otydlighet, som något kan erinras mot fullmäktiges åtgärd. Åtgärden är utan tvifvel från bankverksamhetens synpunkt ganska riktig, ty det lärer väl icke kunna nekas att — alltid under förutsättning att det sker med den stora var-

Ang. verkställd
granskning af
Riksbankens
tillstånd och
förvaltning.
(Forts.)

samhet, som icke allenast den ekonomiska sidan af saken, utan äfven den moraliska fordrar — det är af stor vigt, att Riksbanken icke alldeles undandrager sig att utföra det modifierande inflytande på penningmarknaden, som Riksbanken inom andra onråden utförar, äfven genom att i vissa fall öfvertaga privata obligationslån. Jag har särskildt erinrat om det stora moraliska ansvar, som ett sådant öfvertagande medför, ty för fullmäktige är det icke nog, att obligationerna säljas ögonblickligen, innan de ens kunna sägas vara tillgängliga i marknaden, utan för fullmäktige måste det vara en hufvudsak att ingen tvekan kan ega rum, menskligt att tala, att icke dessa obligationer också blifva återbetalda, och att följaktligen icke Riksbankens högt aktade sigill, om jag så må säga, sättes på en transaktion, som icke är af otvifvelaktig beskaffenhet. I detta afseende har emellertid icke någon erinran blifvit af Utskottet framstild, utan det synes hafva godkänt fullmäktiges pröfning af säkerheten och öfriga på lånet inverkande förhållanden. Jag kan icke neka att det skulle för fullmäktige vara önskvärdt, att Riksdagen ville uttala sin mening om den tvekan, som Banko-Utskottet här hyst, och som, om den skulle kvarstå, möjligen kan på blifvande fullmäktige utföra ett inflytande, som för deras handlingsfrihet icke kan vara fördelaktigt.

Herr Ekman, Johan Jacob: Som Kammaren torde finna, innebär det här återopade yttrandet i Banko-Utskottets memorial icke något klander mot fullmäktiges åtgärd i nu ifrågakvarande fall. Utskottet har endast tagit sig friheten yttra, att Utskottet vore tveksamt, huruvida dylika transaktioner som denna vore af beskaffenhet att fullt öfverensstämma med Riksbankens ändamål. Anledningen till detta yttrande ligger deri, att Utskottet velat inom Kamrarne framkalla en diskussion öfver detta ämne, hvilken diskussion Utskottet trots skulle vara just för fullmäktige angenäm och gagnelig; och med nöje hörde jag af den siste ärade talarens anförande, att äfven han önskade att denna fråga måtte komma på tal, så att någon ledning för fullmäktiges framtida åtgärder kunde vinnas. Utskottet har för sin del icke vetat något bättre sätt att åstadkomma en opinionsyttring inom Kamrarne i detta fall, än det af Utskottet vidtagna. Det hade visserligen kunnat tänkas att Utskottet i förevarande betänkande endast annålt förhållandet och tillika sagt, att Utskottet ville vid behandlingen af reglementet inkomma med det förslag, hvartill Utskottet kunde finna anledning, men, för så vidt jag känner Utskottets sammansättning, hade då icke något förslag till ändring af de nuvarande reglementariska bestämmelserna kommit att ega rum, och icke ens reservationsvis hade någon anmälan till Riksdagen kunnat ske, emedan någon motion i frågan icke var väckt. För öfrigt är det, åtminstone efter min uppfattning, rätt att så litet som möjligt belasta reglementet med vissa bestämda föreskrifter, utan bör man så vidt ske kan öfverlemna åt fullmäktige att fritt handla efter omständigheterna och deras egen öfvertygelse. Jag har ansett det vara så mycket mindre skäl att nu i reglementet intaga några bestämmelser, afseende förmedling af obligationslån till industriella inrättningar, som det är oss alla bekant, att en komité för närvarande är sysselsatt med uppgörande af förslag till

bankens omorganisation, och då det är antagligt, att detta förslag kommer att blifva ganska genomgripande och möjligen snart träda i verket, torde det icke vara skäl att dessförinnan lappa på reglementet.

Jag medgifver gerna, att reglementet icke lemnar något förbud i nu ifrågavarande hänseende, men jag kan icke därför vara fullt öfverens med den senaste ärade talaren, att reglementet därför lemnar tillstånd dertill. Reglementet säger nemligen, att fullmäktige äro berättigade att köpa och sälja obligationer, men detta är något helt annat än att förmedla ett obligationslån.

För att nu uttala min egen uppfattning om den förevarande transaktionen, så ber jag få säga, att jag verkligen lutar till den åsigten, att det är bättre, att Sveriges Riksbank icke befattar sig med sådana transaktioner som denna. Jag ber att Kammaren måtte beakta, att här icke är tal om *den* lånetransaktion, som nu blifvit af Utskottet omnämnd, utan endast om åtgärden i allmänhet att förmedla sådana lån. Det lär väl icke låta sig göra att åstadkomma en dylik förmedling af lån, utan att Riksbanken först kommer i besittning af obligationerna, och det lär väl endast undantagsvis vara fallet, att Riksbanken kan på förhand vara fullt förvissad om att dessa obligationer komma att säljas. Jag tror, att i det fall, hvarom nu är fråga, utbetalades penningarne till låntagaren i April och obligationerna såldes i November. Jag betvivlar ingalunda, att fullmäktige hade full säkerhet att de skulle gå åt, men de voro dock icke sålda förr än några månader efter det att sjelfva lånet var öfverenskommet och penningarne lemnade. Så vidt mig är bekant, hafva Fullmäktige aldrig köpt en enda obligation utgifven af en industriel inrättning, utom på konkursauktion. Fullmäktige anse alltså, såsom jag också tror är ganska riktigt, att de icke böra tillägna sig dylika obligationer. Under sådant förhållande föreställer jag mig, att det också borde vara en princip för fullmäktige att icke förmedla obligationslån till industriella inrättningar, hvarigenom Banken lätt nog skulle komma att få behålla dylika papper. Fullmäktige ikläda sig ock i sammanhang med denna förmedling och som en följd deraf, att, för så vidt annuiteten på förfallotiderna af låntagaren betalas, tillhandahålla långgifvaren samma belopp. Ehuru, såsom jag sagt, det i fråga om den inrättning, som nu erhållit lån, icke är minsta risk, att ju *denna* kommer att fullgöra sitt åtagande, så kunde det dock med andra dylika lån hända, att beloppet icke på dagen betalades och att fullmäktige således blefve tvungna att för obligationsinnehafvarne förklara, att banken icke vore i tillfälle att till dem liqvidera de bestämda annuiteterna, och det lär icke kunna nekas, att en sådan tilldragelse kunde mot den, som förmedlat lånet, väcka en viss grad af misstroende eller åtminstone minska dess anseende. Det anfördes af Herr vice Talmannen att jemte den säkerhet, som för detta lån i öfrigt lemnats, fans en ytterligare och kauske den förnämsta säkerheten i den värdefulla inteckningen. Jag bestrider ingalunda detta förhållande. Det är ett faktum, som icke *kan* bestridas, men jag ber att få påpeka, att långa lån mot inteckning kunna icke vidare af fullmäktige utlemnas. Jag medger gerna, att en sådan additional säkerhet alltid är af stort värde, men jag ber på samma gång att få säga, att Utskottet icke klandrat den ifråga-

Ang. verkställd
granskning af
Riksbankens
tillstånd och
förvaltning.
(Forts.)

*Ang. verkställd
granskning af
Riksbankens
tillstånd och
förvaltning.*

(Forts.)

varande åtgärden, utan blott anmält förhållandet till Riksdagen, på det att Riksdagen måtte komma i tillfälle att yttra sin mening deröfver. Jag befarar icke heller någon risk vid dylika operationer med nuvarande fullmäktige, men efter dem komma en gång andra, hvilka måhända icke äro så försigtiga som de nuvarande, och är då vägen en gång beträdd, så kan det lätt hända, att vinstbegäret tager öfverhanden öfver försigtigheten.

Jag tager mig friheten att anhålla om bifall till den af Banko-Utskottet tillstyrkta ansvarsfrihet för fullmäktige.

Herr Olsson, Peter: Ehuru jag icke blifvit antecknad som reservant, ber jag att få nämna, att jag i Utskottet, jemte flere, var af annan mening än majoriteten just i denna fråga. Denna fråga afhandlades ganska mycket inom Utskottet och, såsom Utskottet här i sitt betänkande tydligt och klart uttalat, förefans icke någon anmärkning mot fullmäktige, hvarken i det afseendet, att fullmäktige öfverskridit de reglementariska föreskrifter, som fullmäktige hafva att ställa sig till efterrättelse, eller att säkerheten för detta lån lennar något öfrigt att önska, eller att fullmäktige på något sätt förbisett hvad Riksbankens sanna bästa fordrar, såsom t. ex. i afseende på penningtillgången, utbetalningar o. s. v. Ingen har heller kunnat lemna amplare vitsord åt fullmäktiges åtgöranden i detta och öfriga afseenden än Banko-Utskottet. Under sådana förhållanden fans en minoritet i Utskottet, bestående af sju ledamöter mot nio, som icke kunde förena sig om denna strof, man må nu kalla den för en anmärkning eller blott för ett meddelande. Efter minoritetens uppfattning kunde den väl knappast räknas för något annat än en anmärkning, ty hade Utskottet icke sagt, att Utskottet varit tveksamt, huruvida sådana transaktioner vore med Riksbankens bästa öfverensstämmande, utan i stället, såsom det yrkades af minoriteten, blott anmält förhållandet, då kunde man kanske hafva sagt, att det icke var en anmärkning, utan endast en anmälan. För min del ber jag att få säga, att jag icke kunnat uppfatta denna strof annorlunda än som en anmärkning, och då jag för min del icke kunnat vara med om en sådan anmärkning, då den noggranna granskning, som försiggått af fullmäktiges både allmänna och hemliga protokoll, icke efter min uppfattning gifvit den ringaste anledning till klander, och då säkerheten för lånet består icke blott i den industriella anläggningens byggnader och hvad dertill hör, utan äfven uti inteckning i fastighet, så har jag för min del trott, att fullmäktiges åtgörande i detta afseende varit fullt öfverensstämmande med bankoreglementet och hvad som hör till att på allt sätt tillse Riksbankens sanna bästa. Men icke blott detta. Det har också synts mig, som om fullmäktige just med fäst afseende på en sådan förmedling af lån, som icke i någon mån torde vara främmande för Riksbankens verksamhet, tillgodosett den allmänna rörelsen. Fullmäktige hafva naturligtvis att i alla andra afseenden förvalta bankens angelägenheter. Skulle man, såsom den siste ärade talaren, uttala någon tveksamhet, huruvida denna transaktion eller detta förmedlande af lån skulle såsom exempel kunna inverka på bankens framtida skötsel af blifvande fullmäktige, då tror jag, att det rättigaste af Banko-Utskottet vore att

göra en verklig anmärkning och föreslå en förändring i bankoreg-
 mentet, så att det blefve tydligt och klart hvad fullmäktige hade att
 rätta sig efter, men, såsom jag sagt, då fullmäktige i så många andra
 afseenden hafva att handlägga bankens alla angelägenheter och det
 alltid måste komma att bero på fullmäktiges pröfning i det ena eller
 andra afseendet, såväl när det är fråga om lån som när det är fråga
 om att inköpa obligationer, och jag icke kan finna, att den omstän-
 digheten, att lånet lemnas till en industriel inrättning, bör lägga något
 hinder i vägen för en sådan förmedling af lån, så måste jag för min
 del tacksamt godkänna hvad fullmäktige här åtgjort. Jag vill icke
 nu närmare ingå i frågans detaljer. Jag tror, att det antydda är
 tillräckligt för att hos Herr vice Talmannen anhålla, att Banko-
 Utskottets förslag till decharge för fullmäktige måtte bifallas med ogil-
 lande af det, som fins på femte sidan i betänkandet, der Utskottet
 uttalar sin tvekan med afseende på den ifrågavarande länetransaktio-
 nen. Jag ber således att få yrka bifall till Utskottets förslag i öfrigt,
 dock med ogillande af Utskottets å sidan 5 i memorialet gjorda ut-
 talande om sin tvekan, huruvida förmedling af obligationslån till *in-*
industriella inrättningar i allmänhet må kunna anses vara med Riks-
 bankens ändamål fullt öfverensstämmande.

Ang. verkställd
 granskning af
 Riksbankens
 tillstånd och
 förvaltning.
 (Forts.)

Grefve Hamilton: Då denna sak förekom i Banko-Utskottet,
 var jag bland dem, som yrkade, att denna nu ifrågavarande affär en-
 dast skulle till Riksdagen anmälas, såsom i revisorerernas berättelser
 skett. Detta vann icke majoriteten för sig, utan jag stannade i mi-
 noriteten. Orsaken hvarför jag icke reserverat mig är den, att genom
 en reservation skulle jag icke kunnat vinna något, då icke någon be-
 stämd åtgärd deraf kunde följa. För min del anser jag, att Utskottet
 haft skäl att bestämdt uttala sig i den ena eller andra riktningen och
 icke uttrycka någon tvekan. Min mening i afseende på hvad Utskottet
 bort hafva yttrat, öfverensstämmer fullt med den föregående talarens.
 Jag anser, att bankens åtgärd varit öfverensstämmande med reglementet
 och att säkerheten, som ligger till grund för lånet, är fullt tillfreds-
 ställande, då den utgöres af inteckning i stadsfastighet med ofantligt
 stor areal, bestående af tomter här i staden, som oupphörligt tillväxa,
 hvarigenom värdet af tomterna sannolikt äfven kommer att tillväxa.

Då det talats om att Riksbanken icke borde inlåta sig i dylika
 affärer att förmedla obligationslån till industriella anläggningar, så är
 det en helt annan sak än som nu skett. Här är en industriel inrätt-
 ning, hvars obligationer blifvit genom Riksbankens försorg sålda, men
 säkerhet derför finnes icke blott i den industriella inrättningen, utan
 äfven i den nämnda inteckningen i fastigheten, och derfor har jag
 icke kunnat vara med om denna anmärkning, utan förbehöll mig vid
 ärendets pröfning i Utskottet att, i fall detsamma kom på tal i Kam-
 maren, få uttala denna min åsigt. Jag förenar mig i det af Herr
 Olsson gjorda yrkandet.

Herr Wallenberg: Då vi nu sitta här i bankbolagsstämma, så
 må det tillåtas mig yttra några ord om hvad jag anser böra omför-
 mälmas och det icke blott i ett enda fall. Jag ber då att få fästa Herr
 Talmannens uppmärksamhet på, att här förekommer i Banko-Utskot-

Ang. verkställdtets Betänkande N:o 1 en siffra af 650,000 kronor, som utvisar den granskning af vinst Riksbanken gjort på sin vaxelhandel. Denna summa betalas Riksbankens likväl af exportörer och importörer och således i sjelfva verket af tillstånd och nationen i sin helhet, men under det att en gammal, i hvarje banko- förvaltning. reglemente förnyad, föreskrift förbises, hvilken lydte och lyder ännu (Forts.) sålunda: »Riksbanken åligger: att bibehålla det inländska myntet vid dess rätta och skäligen valör samt hindra och förekomma främmande myntsorters obilliga och egenmäktiga stegrande».

När Riksbanken köper exportörernas vaxlar, så trycker den ned kursen så mycket den kan, och när Riksbanken säljer vaxlar till importörerna, hvarmed de betala vår konsumtion, så stegrar banken kursen så mycket den kan. Man torde således icke böra glädja sig öfver den uppkomna vinsten utan att besinna *hur* densanuna tillkommit. Detta sagdt, så ber jag att få öfvergå till ett par andra frågor, i hvilka det är mig ett synnerligt nöje att få ställa mig på Herrar bankofullmäktiges sida.

I Banko-Ütskottets betänkande N:o 1, 19 sid., § 15 förekommer: »Under loppet af nästlidna år har dels från hufvudkontoret och dels från afdelningskontoret i Göteborg försändning egt rum af norskt och danskt konventionsskiljemynt för invexling i Kristiania och Köpenhamn. Om ersättning för kostnaderna för dessa försändningar, uppgående för det norska myntet till Kr. 1,021: 71 och för det danska till Kr. 1,979: 20, hafva, på grund af Kongl. Maj:ts skrifvelse till fullmäktige den 12 September 1879, fullmäktige hos Kongl. Maj:t gjort framställning, hvarå beslut ännu afvaktas».

Mig synes, att Banko-Ütskottet bort understödja en så beskaffad framställning; ty den är fullt rättmätig. Händelsen är nemligen den, såsom Herr Talmannen nogsamt känner, att uti silfverskiljemyntet är en värdeskilnad, mellan metallvärdet och pregelvärdet, som ursprungligen beräknades till 11 procent, men hvartill sedan kommit 14 å 15 procent uti silfrets värdeförminskning, så att denna skilnad således nu uppgår till 26 procent. Det är följaktligen ett ansenligt kapital, som staten har räntefritt, genom sitt *monopol* att pregla silfverskiljemynt. Men man har, som vanligt, varit likgiltig för svenska statens intressen, och det var man jemväl, då myntkonventionen med Danmark afslutades, utan att den bestämmelse, som intagits i latinska myntkonventionen och som innehåller att intet land får pregla i silfverskiljemynt mer än 6 francs för hvarje invånare i samma land, blef upptagen i den skandinaviska myntkonventionen. Nu har följden af detta förbiseende blifvit att Danmark, som endast har två millioner invånare till 1880 års slut, preglat 18,148,230 kronor i silfverskiljemynt, men Sverige, som har fyra och en half millioner invånare, endast preglat 12,627,559 kronor i dylikt skiljemynt, hvaraf följden blifvit, att Sverige öfversvämmats af danskt skiljemynt och danska kronan gjort en ansenlig vinst på den svenska kronans bekostnad. Jag tror för min del, att bankofullmäktige hafva alldeles rätt deri, att af den vinst, som uppkommer på pregling af skiljemynt, bör bekostas hemsändandet af det främmande skiljemyntet; och jag tror äfven, att denna fråga i sin helhet är från Kongl. Maj:ts regerings sida förtjent af någon större uppmärksamhet.

Jag öfvergår nu till något, som redan en stund varit föremål för Kanmarens öfverläggning och som förekommer i förevarande betänkande N:o 2 sid. 5, der Utskottet gör en reflektion, så lydande: att »Utskottet, som uti den insigt och omtanke, hvarmed fullmäktige skött Riksbankens angelägenheter, finner den borgen derför att all den varsamhet, dylika transaktioner naturligen betinga, af fullmäktige äfven i detta fall iakttagits, och som i afseende särskildt å förenämnda lån funnit, att obligationerna hastigt såldes, med vinst för låneförmedlaren, har dock i betraktande af Riksbankens egenskap af statsanstalt och dermed förenade grannliga uppgifter ansett sig böra för Riksdagen uttrycka sin tvekan», m. m. — »I betraktande af Riksbankens egenskap af statsanstalt och dermed förenade grannliga uppgift,» säger Utskottet. Men det förefaller mig högst besynnerligt, att finna dessa uttryck uttalade af en auktoritet, sådan som Banko-Utskottet, som vid föregående riksdagar tydligt och klart sagt, att Riksbanken *icke* borde hafva några åligganden och *icke* anse sig hafva några förbindelser mot den allmänna rörelsen. Exempelvis har hvarken Utskottet velat tillstyrka eller Riksdagen bifalla en sådan ändring af reglementets föreskrifter, hvarigenom *svenska statens* och *Allmänna hypoteksbankens obligationer* skulle af Riksbanken belånas till det hypoteksvärde och den räntefot, som fullmäktige behagade bestämma; dock så, att ett så beskaffadt papper skulle belånas *framför* alla andra till belåning samtidigt erbjudna papper; således icke ovilkorligen, utan endast *framför* andra, då banken innehade för utlåning tillgängliga medel. Detta ville icke Utskottet. Utskottet ville deremot, att full frihet skulle lemnas fullmäktige att kunna säga: *hvem* är det, som vill belåna svenska statens eller Allmänna hypoteksbankens obligationer? A. B. C. få låna; men X. Y. Z. få *icke* låna; ty det är icke obligationernas eget värde vi bankofullmäktige fästa oss vid, utan den lånesökande.

Vidare får jag upprigtigt säga, att såsom statsanstalt fungerar Riksbanken alls icke i någon samverkan med öfriga statsinstitutioner. Här äro tre inrättningar, Riksbanken, Riksgäldskontoret och Statskontoret, och man kan förvänas öfver den ringa samverkan, som är dem emellan! Jag kan icke förstå, hvarför Riksbanken skall åtnjuta fördelar på de begge andra kontorens bekostnad. Jag kan icke förstå, exempelvis, hvarför icke Riksbanken, som står såsom *ständig lånesökande i penningmarknaden* — hvilket ingalunda anstår en *statsbank* — skall vara frikallad från att af de begge andra kontoren emottaga penningar mot samma ränta och samma uppsägning som Riksbanken genom annonser erbjuder allmänheten. Vidare kan jag icke förstå, hvarför icke Riksbanken skulle kunna underlätta Statskontorets liqvider, men några föreskrifter derom finnas icke. Hvad jag säger är icke klander mot fullmäktige, utan mot deras ärade principaler. Att tänka sig en budget af 72,000,000 kronor, hvars flesta summor utgå mycket regelmessigt i anseende till betalningstiderna; och att dessa liqvider icke kunna gå sin jemna gång, utan att Statskontorets grundfond, som utgör fem millioner kronor, skall förhöjas, derför att man icke vill ordna sin egen banks rörelse så, att den underlättar den jemna gången af de Statskontorets liqvider, som icke äro oförutsedda, utan nästan lika stora och på samma tider det ena året

Ang. verkställd
granskning af
Riksbankens
tillstånd och
förvaltning.
(Forts.)

Ang. verkställd som det andra. Allt detta är *brist* på samverkan till statsverkets granskning af skada.

Riksbankens
tillstånd och
förvaltning.

(Forts.)

Hvad nu fullmäktiges tillgörande, i den af Utskottet anmärkta »bemedlingsfrågan», beträffar, så ber jag att få fästa Banko-Utskottets uppmärksamhet på, hvartill en sådan antydan eller sidoanmärkning eller prickning eller hvad man vill kalla det, som Utskottet här gjort, föranleder. Jo, ganska riktigt; den har föranledt, att en finansiell skriftställare i ett dagblad uttalat den åsigten, att bankofullmäktige borde erhålla en sträng föreskrift att *icke* lemna de industriella bolagen en så beskaffad finansiell bemedling, hvilket naturligtvis, enligt samme skriftställares åskådningssätt, skulle utsträckas till de enskilda bankerna, så att den lilla förtjenst, som kunde på dessa affärer uppstå, skulle reserveras åt aktiebankerna. Det är syftet med detta. Det är lika tydligt som då man förut sagt, att man borde förbjuda de enskilda bankerna att mottaga på deposition större belopp än ett visst antal gånger grundfonden. Derigenom borttoges ett vilkor för en bankinrättnings verksamhet eller just den kredit, denna inrättning åtnjuter på grund af allmänhetens omdöme. Denna kredit är bland det allra viktigaste för den allmänna rörelsen; men påbjuder man, att bankerna endast få taga emot en viss summa och icke derutöver, så sätter man ett privilegium i stället för allmänhetens bedömande.

Jag anser det vara alldeles orimligt att säga, det fullmäktige i föreliggande fall med nu gällande bankoreglemente öfverskridit sin befogenhet, ty det nu gällande reglementet lemnar verkligen fullmäktiges omdöme full frihet, emedan, om jag säger att en dylik åtgärd icke finnes speciellt tillåten i reglementet, så kan jag icke anse att den är förbjuden, ty då skulle der finnas en slutparagraf, som innehöller, att allt, som icke är i reglementet omfördäldt, vore förbjudet. Vidare måste jag erkänna upprigtigt, att Riksbanken plägar icke i vanliga fall göra några ansträngningar för att främja industrien, och om nu ett stort industriellt bolag, hvars verksamhet icke kan fränkännas stort gagn, fått Riksbankens bemedling, så är det icke något, som bör klandras; ty det är *en* sak, man förbiser, då man säger att detta går ut på »credit-mobilier»-affärer. Man säger så, därför att man icke gjort sig reda för hvad en *credit-mobilier*-affär är. Det är att köpa och sälja aktier, att bilda bolag, att bygga jernvägar och kanaler, att spränga i grufvor och anlägga fabriker; men att *låna* mot obligationer till så beskaffade aktiebolag, *det* är icke credit-mobilier-affär, utan har i alla tider ansetts vara bankaffärer. Skilnaden är den ganska väsentliga, att, om jag köper aktier, och det går illa för aktiebolaget, löper jag fara att blifva *gäldenär*; men om jag »gör i obligationer», står jag alltid kvar såsom *fordringsegare*, hända hvad som hända vill med företaget. Det är en banks rätta plats, och det blir aldrig af någon sakkunnig bedömdt som »credit-mobilier-affär», om jag lånar mot förskrifning till ett industriellt bolag. Vi hafva lyckligtvis för de enskilda bankerna en lag — de andra bankinrättningarna hafva icke någon lag, utan hvilat på särskilda dekret — banklagen innehåller den bestämmelse, att de enskilda bankerna icke få köpa aktier och icke belåna sina egna och andra enskilda bankers lottbref. Denna bestämmelse visar tydligt, att de, som varit med om

att skriva den lagen, förstodo den väsentliga skilnaden mellan credit-mobilier-affär och bankaffärer, hvartill räknas att bemedla lån.

Om jag nu förutsätter en händelse, som icke inträffat, eller att bankofullmäktige af dessa partialföreskrifningar nödgats behålla ett fåtal under loppet af några år; ja, hade det varit värre än den lista, som man finner i Banko-Utskottets betänkande N:o 1 på de obligationer, Riksbanken fått behålla, på grund af låntagarens iråkade insolvens? När man icke har något mot säkerheten och när all sannolikhet funnits, att förmedlingen icke skulle komma att ligga tungt på bankens tillgångar genom att »fastläsa» en del deraf, såsom man uttrycker sig, så finner jag icke hvarför man skulle göra till föremål för klander en så enkel och oskyldig affär. Det sätt, hvarpå denna belåning blifvit behandlad, och det sätt, hvarpå sådana i allmänhet behandlas, är mig icke främmande, ty den bank, i hvars styrelse jag har äran deltaga, var den första, som här i landet gjorde sådana lånebemedlingar, och jag är säker på, att de industriella bolag och verksegare, som erhållit sådana lån, hafva derigenom funnit sig mycket bättre än genom vanliga diskontlån med fortgående omsättning. Jag inskränker mig till det sagda och är glad, om Riksdagen aldrig finner annan giltigare anledning till missbelåtenhet med Riksbankens styrelse än den ifråga-varande.

*Ang. verkställd
granskning af
Riksbankens
tillstånd och
förvaltning.
(Forts.)*

Herr Reutersvärd: I allmänhet fäster jag icke synnerlig vikt vid den motivering ett Utskott använder, i synnerhet då det kommer till det resultat, hvartill jag önskar framgång. Men deremot anser jag det vara af högsta vikt påkalladt, att de Utskott, som hafva till åliggande att afgifva dechargebetänkanden, noga välja de uttryck de begagna, så att icke i motiveringen må inkomma en anmärkning, som de icke våga göra i klämman. Det hade i förevarande fall varit mycket bättre och mycket mera öppet, om Utskottet gjort en direkt anmärkning, än att framkomma med en anmälan i form af en insinuation, som skall bevisa, att fullmäktige öfverträd sin befogenhet. Det hade varit ganska lätt för Utskottet att reda denna fråga utan att derom göra någon hemställan till Riksdagen, om det endast hade läst bankoreglementet, som innehåller i § 2, punkt c) angående bankens egenkap af lånebank, »att dels upplåna fruktlöst liggande kapital, dels på drägliga vilkor, emot fullgod säkerhet, biträda lånebehöfvande med understöd, och sålunda, till befordrande af handelns och alla nyttiga näringars uppkomst och förkofran, förebygga ocker och obilliga intressens beräknande enskilde emellan». Det är en fullt tydlig föreskrift. Efter mitt förmenande är hvad bankofullmäktige här gjort i full öfverensstämmelse med bankoreglementets föreskrifter, och är det fråga om att uttala en mening i detta afseende, så får jag säga, att det hedrar bankofullmäktige, att de begagnat ett tillfälle sådant som detta, som visar, att Riksbankens verksamhet kan och bör utsträckas äfven i detta afseende. När man dessutom vet, att Riksbanken vid den tidpunkten hade öfverflöd på penningar; att fullmäktige med allra största noggrannhet undersökte de säkerheter, som lemnades, och att dessa säkerheter voro grundade på real säkerhet, belägen inom Stockholms territorium, der bankofullmäktige bättre kunna förskaffa sig underrättelse

Ang. verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning. om värdet af sådan egendom än Banko-Utskottets herrar ledamöter, som äro boende inom snart sagdt alla delar af riket, så måste man ytterligare medgifva, att Banko-Utskottet ej haft skäl för den gjorda anmälan.

(Forts.)

Den ärade ordföranden i Banko-Utskottet yttrade, att lånet utgick redan i April månad sistlidna år, men att obligationerna icke såldes förr än i November. Jag ber att få upplysa derom, att den sista liqviden egde icke rum förr än den 30 Oktober 1881, och att påföljande månad såldes lånet. Jag kan äfven upplysa derom, att redan innan lånet var af Riksbanken beviljadt, så ville personer, som jag känner, öfvertaga mer än halfva lånet, om de fått det för en eller en half procent billigare än hvad bolaget betalade till Riksbanken. Jag skulle verkligen lyckönska Riksbanken och hvarje annan penninginrättning, om de i allmänhet kunde göra upp sådana transaktioner med så god säkerhet, som detta lån innebär. Jag påstår, att en sådan transaktion är mycket säkrare än de namnsäkerheter, som bankerna mången gång måste godkänna.

Emellertid ber jag att i likhet med talaren på skånebanken få yrka bifall till det slut, hvartill Utskottet kommit, men med ogillande af det yttrande, som Utskottet begagnat i första och andra punkterna å sidan 5.

Herr Söderhjem: Äfven jag önskar tillkännagifva, att jag icke kunnat sluta mig till den formulering, som Utskottets flertal har gillat, utan att jag ingifvit min reservation deremot till Utskottets protokoll. Jag har nemligen ansett, att Utskottets uttalande tvekan om, hvar gränsen lämpligen bör sättas för Riksbankens verksamhet, är främmande för dechargefrågan. Utskottet har icke uttalat något som helst klander mot fullmäktiges åtgärder; icke heller har Utskottet uttalat någon bestämd åsigt, som kunnat vara fullmäktige till ledning för framtiden. Denna punkt synes hafva tillkommit endast för att framkalla en diskussion rörande ett ämne, som efter min uppfattning är af sådan vikt, att det visserligen bör utredas på annat sätt och i annan ordning än blott en passant vid dechargebetänkandet. Då dessutom nu en arbetande bankkomité just har sig förelagdt att utreda dessa förhållanden, så torde vara skäl, hvarför en diskussion öfver detta ämne vid detta tillfälle är mindre påkallad. Dessa äro de skäl, hvarför jag afstått från att belasta utskottsbetänkandet med min reservation. Men då ämnet ändå kommit på tal, så förenar jag mig i det yrkande, som Herr Olsson framlagt.

Herr Dufwa: Jag har med en viss tvekan begärt ordet i fråga om detta betänkande med afseende på dess egentliga ämne, men sedan diskussionen nu egentligen tycks komma att röra sig om det yttrande, som Banko-Utskottet gifvit på sidan 5 om en särskild låntransaktion, och sedan Utskottets ordförande förklarar, att Utskottet har gjort detta i syfte och med önskan, att det måtte blifva föremål för diskussion och bedömande inom Riksdagen, anser jag mig hafva rättighet att betrakta saken såsom något, som, oberoende af fullmäktiges förhållanden, rör endast den frågan, huru Riksdagen bör bedöma Riksbankens ställning

och dess styrelses rättighet och skyldighet att i ett och annat fall vid-*Ang. verkställd*
taga vissa åtgärder, och jag anhåller att ur den synpunkten få yttra *granskning af*
min mening i denna sak. *Riksbankens*
tillstånd och
förvaltning.

Jag måste dervid hänvisa till de ordalag, som begagnats af Utskottet, hvilket, sedan det omtalat, att obligationerna hastigt såldes med vinst för låneförmedlaren, fortsätter: »i betraktande af Riksbankens egenskap af statsanstalt och dermed förenade grannliga uppgifter ansett sig böra för Riksdagen uttrycka sin tvekan, huruvida förmedling af obligationslån till industriella inrättningar i allmänhet må kunna anses vara med Riksbankens ändamål fullt öfverensstämmande». Det är denna fråga, Utskottet har uppställt, och den som, om jag icke misstager mig, det vore önskligt, att Riksdagen ville under någon form besvara. Det är icke alldeles så lätt att taga ut, hvad Utskottet egentligen har åsyftat, ty någon motivering söker man förgäves. Hvad man kan leta sig till är, att när, under omständigheter sådana som här, det talas om grannliga uppgifter, som på något sätt skulle vara äfventyrade, det ligger temligen nära, att Utskottet menar, att någon ogrannlagenhet är från Riksbankens sida begången. Frågan blir då, emot hvem ogrannlagenheten blifvit visad. Jag har icke kunnat upptäcka mer än två personligheter, som här äro antydda; den ena är de industriella inrättningarna eller industrien i allmänhet, den andra är låneförmedlarna. Endera måtte det varit, emot hvilken Riksbanken varit ogrannliga. Att det skulle varit mot de industriella inrättningarna har jag svårt att föreställa mig. Det är en sådan, som fått det lån, som den begärt och på vilkor, som den sjelf godkänt. Det måtte således vara låneförmedlarna, mot hvilka Banko-Utskottet anser, att Riksbanken visat ogrannlagenhet. Den skiljaktighet, som skulle finnas mellan Riksbankens förfarande och Utskottets eller dess pluralitets uttalande, skulle således vara, att Riksbanken har visat grannlagenhet mot de industriella inrättningarna, men ogrannlagenhet mot låneförmedlarna, under det Utskottet anser, att Riksbanken bör vara grannliga mot andra låneförmedlare, men till äfventyrs något annat mot de industriella inrättningarna.

Att sjelf afgöra denna fråga vågar jag icke, men hvad jag vågar, det är att åberopa de stadgar, som Riksdagen sjelf fastställt för Riksbanken, och att uttala det påstående, att de åtminstone icke gifva ledning till något annat än att Riksbanken förhållit sig alldeles så, som Riksdagen befalt banken att förhålla sig. Man behöfver icke gå längre i reglementet än till andra paragrafen; der finnes uttryckligen omtaladt, hvad Riksbanken har att göra i egenskap af allmän statsanstalt, och det är enligt mom. D, »att uti den genom låneoperationerna inflytande och besparade vinst en tillgång må beredas, hvaröfver Rikets Ständer ega att till Kongl. Maj:ts och fäderneslandets heder och nytta samt allmänt gagneliga ändamål disponera». När således Utskottet här talar om egenskapen af statsanstalt och dermed förenade grannliga uppgifter, så säger detta stadgande, som Riksdagen sjelf har låtit dåvarande Banko-Utskott utfärda, hvad Riksbanken såsom statsanstalt har att göra, nemligen att bereda staten vinst genom att sköta låneoperationerna och förvaltningen så, att derigenom blir besparad en vinst. Stadgandet åter om sättet för lånerörelsens bedrivande finnes strax

(Forts.)

Ang. verkställd ofvånför i momentet C, som handlar om Riksbanken i egenskap af granskning af lånebank, och ålägger Riksbanken, »att dels upplåna fruktlöst liggande Riksbankens kapital, dels på drägliga vilkor, emot fullgod säkerhet, biträda låne- tillstånd och behöfvande med understöd, och sålunda, till befordrande af handelns förvaltning. och alla nyttiga näringsars uppkomst, och förkofran, förebygga ocker och obilliga intressens beräknande enskilde emellan». I nu upplåsta (Forts.)

stadganden äro tydligt angifna Riksbankens åligganden i egenskap af statsanstalt och de dermed förenade grannliga uppgifter Riksbanken såsom statsanstalt har att söka genomföra. När här talas om intressen, så omfattar detta ord otvifvelaktigt alla de afgifter, de må kallas för ränta, eller provision, eller courtage, eller omsättningsavgift, eller kapitalrabatt, eller annat, som af de lånebehöfvande, d. v. s. handel och näring, utgå, och den uppgift, som Riksbanken i förening med sin egenskap af statsanstalt fått sig ålagd, är att söka sträfva derhän, att handel och näringar må få så billiga afgifter som möjligt. Jag hemställer, om icke således de stadganden, som det åligger Riksbanken och dess styrelse att efterlefva, ganska tydligt ålägga den att söka iakttaga grannligheten mot handel och näringar, således mot industriella inrättningar, men alls icke föreskrifver någon grannligheten mot andra låneförmedlare. Om det icke gerna låter förneka sig, att dessa stadganden äro de, som bort vara de bestämmande i saken, så torde ock frågan huruvida Riksbanken vid nu omförmälda åtgärd gått i den rigtning, som af Riksdagen sjelf var för densamma i tydliga ord utpekad, vara tillfredsställande besvarad.

Då här hela Riksbankens ställning i fråga om dylika åtgärder kommit på tal och det visserligen vore ganska nyttigt, om Riksdagen toge i öfvervägande, huruvida den vill fullfölja den rigtning, som i senare tider följts i afseende på Riksbanken, så torde det icke vara olämpligt att i detta sammanhang påminna om, huru Riksdagen sjelf under de sista tio till tolf åren handlat i afseende på Riksbanken. Gå vi så långt tillbaka i tiden, så erinrar sig nog mången, hvilket tal, som då fördes om Riksbanken. Det kan i korta ord sammanfattas sålunda: eftersom Riksbanken finnes, så må den finnas, men den får hvarken utveckla sig eller förkofras utan ligga der, sådan den är; d. v. s. under det att handel och rörelse förkofrade sig och växte, skulle Riksbanken blifva utan förkofran och följaktligen stanna efter hela landets utveckling. Sådana yrkanden hördes den tiden och uttalades ganska öppet i Riksdagen samt hade icke få anhängare, men Riksdagen tog dock ett annat parti. Den ville göra något af banken, och riksdag efter riksdag vidtogos åtgärder, som medförde att Riksbankens ställning blef en helt annan, än den varit. Riksdagen anslog år efter år en del af bankens vinstmedel till dess förkofran. Vidare har Riksbankens ställning till landsorten blifvit ändrad dels genom åtgärder inom banken, dels derigenom, att den fått dubbelt så många afdelningskontor som den hade för tio år sedan. Redan detta visar, att Riksdagen velat, att Riksbanken skulle utveckla sig och utträtta något mera än fordom. Året före det, hvarunder den nu omtalade åtgärden vidtog, gick Riksbanken in i ett företag, hvilket jag vågar tro att för 10—12 år tillbaka knappt någon skulle satt i fråga att Riksbanken skulle befatta sig med. Det var också en låneförmedling,

men det gälde då konvertering af dels statsverkets, dels allmänna hypoteksbankens skulder. Det kunde funnits skäl äfven då att ifrågasätta, huruvida de vidtagna åtgärderna öfverensstämde med förut yrkade grunder för Riksbankens förvaltning. En sådan grund, som mycket blifvit åberopad, har varit att Riksbanken icke skulle sammanblanda sina affärer med statsverkets. Huruvida den iaktogs, då Riksbanken inlät sig på konverteringen af statsverkets betydliga lån, derom är nu icke fråga, men jag fäster uppmärksamhet på detta förhållande därför, att då denna åtgärd gick för sig utan det ringaste tecken till anmärkning, det visar huru Riksdagen själf undan för undan varit med om, att Riksbanken skulle utveckla sig och gå framåt på helt andra vägar än den förut beträdd.

Nu har under sistförflutna år en åtgärd af Riksbanken vidtagits, som icke annat är än ett ytterligare steg framåt på nyss antydda bana. Vill nu Riksdagen lägga hinder i vägen för Riksbankens vidare utveckling? Är nu den stund kommen, då nyss åberopade stadganden, som i själfva verket gäلت i 214 år, skola inskränkas och då Riksbanken icke längre skall få, i mån af förmåga, vara med om befordrandet af handelns och alla nyttiga näringars uppkomst och förkofran? Det är naturligtvis härom, som man ur synpunkten af Riksbankens ställning och verksamhet måste önska ett uttalande af Riksdagen. Jag väntar mig härvid den frågan: hvad har då Riksbanken egentligen uträttat med den nu vidtagna åtgärden? Jag vill derpå för min del svara: Riksbanken har uträttat rakt intet, om man tror att den gjort något till nytta för bolag, som bildas under sådana förhållanden, att de icke på långt när hafva tillgångar att åstadkomma hvad de åtaga sig, utan börja med att låna upp medel för att uträtta hvad de påtagit sig, och hvilkas hela kommande ställning och tillvaro är beroende af den behållning, de kunna få af en osäker rörelse. För sådana bolag är intet gjordt, ty med dem har Riksbanken icke inlåtit sig genom den nu omtalade åtgärden. Allt tal om credit-mobilier-affärer och dylika fraser ligger således alldeles på sidan om hvad nu är i fråga. Men hvad Riksbanken gjort, det är, att om en industriel inrättning, som har en förut gående, nyttig och vinstgifvande verksamhet att hänvisa på och hvilken inrättning har utväg att för sina förbindelser ställa säkerhet, oberoende till och med af framgången af den industri, som den drifver, om en sådan inrättning finner det nyttigt för sig att ordna sin skuld med stadig amortering, och den på samma gång vill erbjuda allmänheten fördelen af att få öfvertaga obligationer, som äro en art värdepapper vida beqvämare för allmänheten att begagna än in-teckningar och dylikt, då har en sådan inrättning fått den förmånen, att vid underhandlingar om amorteringslån den icke kan på andra håll, dit den möjligen vänder sig, behandlas efter förutsättning att den är tvungen att underhandla endast på samma håll der den börjat, utan att kunna vända sig till Riksbanken. Det är för dem, som nödgas ingå i sådana underhandlingar, en bestämd fördel, att Riksbanken inlåtit sig på dylika affärer och dermed visat att den äfven här vill söka förebygga »obilliga intressens beräkande». Jag tror icke, att det vore öfverensstämmande med den utveckling, Riksdagen förut velat gifva Riksbanken, om denna skulle tillbakavisa dylika inrättningar till

*Ang. verkställd
granskning af
Riksbankens
tillstånd och
förvaltning.
(Forts.)*

*Ang. verkställd
granskning af
Riksbankens
tillstånd och
förvaltning.*

(Forts.)

skada mindre för Riksbanken, som kan undvara den vinst, hvilken kunde derigenom beredas, än för den industriella inrättning, som komme att draga nytta och fördel af Riksbankens understöd.

Jag anhåller få fästa uppmärksamhet på ännu ett förhållande, som jag tror vara af vigt. Det har, förr åtminstone, mängen gång yttrats, att Riksbankens förvaltning vore bunden af allt för speciella reglementen. Jag vill icke yttra mig om, huruvida detta nu är fallet, helst jag tror att föreskrifter, såvida de äro bestämda och tydliga och icke stå i strid med hvarandra, kunna åtyldas, om man vill. Men om dylika uttalanden, som det nu omförmälda, skola utgöra norm för Riksbankens förvaltning, då vågar jag hemställa, hvar det skall bära hän. Om ett sådant uttalande nu godkännes af Riksdagen, så är väl meningen att det skall tjena till rättelse för kommande bankförvaltningar. Då blir väl också följdén, att statsrevisorerna börja utgifva sådana tveksamhetsförklaringar, och Riksbankens förvaltning kommer då att blifva beroende icke endast af gällande reglemente, utan dessutom af alla tveksamhetsförklaringar, som afgifvas af det ena Banko-Utskottet efter det andra, den ena revisionen efter den andra. Jag hemställer, om Riksdagen skulle göra rätt i att försätta blifvande bankstyrelser i en sådan ställning. Tveksamheten har nog alltid anhångare ändå, men om Riksdagen vill, att Riksbanken skall uträtta något, är det då lämpligt att godkänna utfärdandet af dylika tveksamhetsdekret, som väl skola betyda något — men hvad, är icke lätt att veta.

Om jag med hvad jag nu sagt i någon mån har lyckats att, såsom jag önskat, kunna visa, att hvad Riksbanken gjort icke är annat än tillämpning af de föreskrifter, Riksdagen sjelf gifvit Riksbanken, och som gått under hela bankens tillvaro; att allt tal om Riksbankens egenskap af statsanstalt och dermed förenade grannliga uppgifter såsom hinder för den viktiga åtgärden icke eger något stöd alls af hvad hit hörande föreskrifter tydligt uttala; om vidare det är en sanning, att Riksdagen sjelf gifvit en helt annan impuls åt Riksbanken, än som skulle öfverensstämma med sådana förklaringar, som här äro i fråga; och att detta uttalande står i fullkomlig strid med Riksdagens egen i 10 år utöfvade verksamhet i afseende på Riksbanken; samt om slutligen det måste medgifvas, att det icke är någon lämplig form, som Utskottet här valt för en åt en bankstyrelse gifven föreskrift, så torde jag ock hafva gifvit skäl för den mening, jag hyser, att för Riksbanken och dess fortsatta verksamhet vore det i hög grad nyttigt, att Riksdagen uttalade sitt ogillande af ett sådant yttrande, som det, hvilket å 5:te sidan af Banko-Utskottets föreliggande betänkande förekommer, hvad än Riksdagen i öfrigt må besluta i afseende på Utskottets slutliga tillstyrkan, något hvarom jag icke inlåter mig i yttrande.

Herr Peyron: Jag ber att få fästa Kammarrens uppmärksamhet vid, att den nu föreliggande frågan är en mycket vigtig principfråga. Jag har för min del inom Utskottet icke haft den ringaste tvekan; jag var den ende ledamot i Utskottet, som ville att Utskottet skulle yttra sig bestämdt i afseende på ifrågavarande lånetransaktioner; icke om den särskilda lånetransaktion, som nu är gjord, utan om huruvida det ligger och bör ligga inom Riksbankens verksamhet att förmedla

dylika lån. Dessutom ansåg jag, att ett Utskott icke har rättighet att krypa bakom ryggen med ord sådana som *tveksam* och dylikt, utan att ett Utskott skall yttra sin åsigt i tydliga och bestämda ord. Jag fick icke något understöd i detta afseende och ansåg det likväl icke nödvändigt att reservera mig. Hvad nu beträffar frågan, om Riksbanken skall åtaga sig sådana lån, så kan jag för min del icke inse, att bankoreglementet, positivt åtminstone, berättigar fullmäktige dertill. Den förste ärade talaren, som yttrade sig, sade, att det finnes en paragraf i bankoreglementet, som säger, att bankofullmäktige äro berättigade att köpa och sälja utländska och inländska obligationer. Det är sant. Men jag vill dock göra den anmärkningen, att det är mycket stor skilnad mellan att å ena sidan köpa och sälja obligationer äfvensom att understödja industriella inrättningar med lån, samt att å andra sidan förmedla obligationslån, utgifna af industriella inrättningar, obligationslån som löpa under loppet af 30 år. Densamme ärade talaren sade äfven, att han medgaf, att Riksbanken genom att förmedla dylika lån satte, om jag så får säga, sitt sigill på dessa lån. Detta är riktigt, och jag anser just att Riksbanken icke bör ikläda sig ett sådant moraliskt ansvar gent emot allmänheten. Det kan ingen nu för tiden säga, i hvilken ställning en industriel inrättning kan komma under en tidrymd af 30 år. Riksbanken åtager sig vid dylika låneförmedlingar att inlösa de utlottade obligationerna äfvensom halfårsvis förfallande räntekuponger, såvida medel dertill i tid ställas till Riksbankens förfogande. Jag talar här icke alls om säkerheten; säkerheten må vara god, och obligationsinnehafvaren må till slut icke blifva underkastad förlust, men det står alltid kvar, att om någon olycka skulle träffa en dylik industriel inrättning, så att den icke kan lemna nödiga medel till Riksbanken, så kommer det alltid att verka ofördelaktigt, att när innehafvarne af utlottade obligationer och kuponger komma till Riksbankens lucka, svaret blir, att Riksbanken inga penningar har till inlösen deraf. Det är i det afseendet jag tror det icke vara riktigt, att Riksbanken förmedlar sådana lån som det här ifrågavarande. Efter hvad jag nu anfört, kan jag icke annat än tillstyrka ansvarsfrihet för bankofullmäktige, likväl med bibehållande af Utskottets motivering oförändrad.

Herr Nyström: I torden möjligen förvåna Eder öfver att jag uppträder i denna fråga, men då jag har varit suppleant inom Banko-Utskottet vid denna frågas behandling, och, ehuru icke deltagit i beslutet, dock åhört öfverläggningarne samt icke kunnat gilla det beslut, hvartill Utskottet kommit, anser jag mig böra i korthet tillkännagifva min åsigt i saken.

Utskottet har genom att uttala en tvekan, enligt mitt förmenande, sagt för mycket för att säga ingenting och för litet för att säga någonting. Jag instämmer till fullo med den siste talaren derutinnan, att Utskottet hade bort säga ja eller nej, genom formlig proposition afgöra, huruvida, enligt Utskottets förmenande, det skulle klandras eller ogillas, hvad bankofullmäktige gjort uti ifrågavarande fall. Hade Utskottet på det sättet förfarit, skulle det antagligen hafva blifvit reservationer mot beslutet, och Riksdagen hade då kommit att gilla det

Ang. verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.
(Forts.)

ena eller det andra. Om Utskottet dervid gillat bankofullmäktiges åtgärd, så hade naturligtvis intet varit att säga om hela den saken, utom hvad till äfventyrs reservanterne kunnat hafva att tillägga. Om åter bankofullmäktiges åtgörande icke gillats, så hade, tänker jag mig, Utskottet bort föreslå ett förtydligande i sjelfva reglementet, genom hvilket förtydligande sagts, att en dylik förmedling af obligationslån för en industriell inrättning icke skulle vara tillåten. För min del får jag säga att — ehuru jag vid smärre bankinrättningar i öfver 20 år deltagit i låns beviljande, fastän naturligtvis icke i några så stora låns beviljande, som här är i fråga, der det angår ett lån på 700,000 kronor att inlösas på 30 år medelst obligationsutlotning — jag dock skulle anse, att — huru utmärkt väl än skäl hafva blifvit införda på motsatta sidan — det vore och förblefve betänkligt, om Riksbanken skulle uppträda såsom förmedlare af lån på de vilkor, som här hafva ifrågakommit. Jag vill dervid icke sätta i fråga den säkerhet, som här blifvit erbjuden, ehuru jag för min del, derest jag varit med om att pröfva låneansökan, skulle hafva infordrat taxeringsbevis, som ej synes hafva funnits, när lånet beviljades. Men antagligt är, att bankofullmäktige ändock hafva noga öfvervägt säkerheten samt funnit den riktig och god, hvadan derom väl icke är någonting att säga.

Nu anser jag det visserligen icke så farligt att lemna lån mot obligationer till en industriell inrättning, om man kan beräkna att sälja dessa obligationer, såsom det i förevarande fall skett, inom kort tid, men att åtaga sig att inlösa de till obligationerna hörande kuponger och att förbinda sig att för en tid af 30 år utbetala dessa kuponger, det är, äfven om endast moraliskt ansvar skulle vara dermed förenadt, det jag fäster mig vid på det allra högsta; och jag tror knappast, att någon enskild bank eller någon stadsmäklare, som har förmedlat obligationslån, skulle hafva vågat det. Och hvad blir följden? Jo, om Herrar Fullmäktiges åtgörande nu gillas i detta fall, att hundratals industriella inrättningar i första hand vända sig till Riksbanken och begära demnas förmedling. Deras obligationer få derigenom genast ett sådant värde, att de kunna säljas inom kort tid, när Riksbanken har förmedlat lånet. Om derefter, sedan dessa lån beviljats, det skulle hända, att någon eller några af dessa industriella inrättningar icke kunna inlösa sina kuponger, vore det väl ganska ledsamt och kanske icke Riksbanken värdigt att säga, då kupongerna till inlösen företeddes: nej, dessa kuponger kunna icke inlösas, ty läntagaren har icke inbetalat medel dertill. Och om det nu går väl t. ex. tio år med alla dylika låneaffärer, kan det dock derigenom inträffa, att allmänheten insöfves i den tanken, att den i Riksbanken ovillkorligen egde uppbära sina medel, eller att Riksbanken hade utfärdat obligationerna och vore skyldig inlösa desamma och kupongerna. Efter denna tid skulle Riksbanken nog få litet svårt, om den nödgades tillbakavisa kanske en mängd af dessa kupong- eller obligationsinnehafvare från luckan.

Jag anser att, om det nu blir så, att ordet »tvekan» tages bort, har Riksdagen gillat ett sådant förfarande som det fullmäktige i denna fråga vidtagit, och då må ju fullmäktige hafva rättighet enligt Riksdagens löfte att utlemna sådana der lån till huru många industriella inrättningar som helst. Jag har härmed icke åsyftat det ringaste

klander mot bankofullmäktige och icke heller mot Banko-Utskottet i annan mån, än att jag ansett, att Banko-Utskottet bort yttra sig bestämt, emedan jag anser det vara alldeles nödvändigt för Riksbankens fullmäktige och för allmänheten att det en gång blifver afgjort, hvad man må hafva att rätta sig efter; och jag skulle, för att vinna detta syfte, nästan velat hafva hela memorialet återremitteradt, för att derigenom få ett bestämt beslut af Banko-Utskottet i detta fall; men då ingen annan har yrkat derpå, inskränker jag mig nu till att endast till protokollet få hafva min mening antecknad.

*Ang. verkställd
granskning af
Riksbankens
tillstånd och
förvaltning.
(Forts.)*

Herr Rääf: Då jag inom Utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga, vill jag endast tillkännagifva, att jag i allo delar Herr Peyrons åsigt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder yrkats dels bifall till förevarande memorial, dels ock, af Herr *Peter Olsson m. fl.*, att Kammararen skulle bifalla memorialet, dock med ogillande af Utskottets å sidan 5 i memorialet gjorda uttalande om sin tvekan, huruvida förmedling af obligationslån till *industriella* inrättningar i allmänhet må kunna anses vara med Riksbankens ändamål fullt öfverensstämmande.

Härefter gjordes propositioner på dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till det af Herr *Olsson m. fl.* gjorda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda memorial N:o 3, i fråga om användande af Riksbankens vinst för år 1881.

1 punkten.

Herr Wallenberg: Uti ingressen till detta betänkande förekomma följande ord: »Utskottet finner i dessa omständigheter stöd för det antagande, att den alltsedan 1875 år efter år af Utskottet föreslagna och af Riksdagen, i öfverensstämmelse dermed, bestämda grund för användande af bankovinsten, eller att af densamma i regel *hälften* skall i jennadt tal tillfalla statsverket, och den andra *hälften* för Riksbanken bibehållas» etc. Här står således, att hälften skall i jennadt tal tillfalla statsverket. Jag ber då få uttrycka den åsigt, att Banko-Utskottet måtte vara mycket klent i division, ty Utskottet hemställer, att af Riksbankens under år 1881 upplupna vinst 1,600,000 kronor skola öfverlemnas till statsverket, samt återstoden, 1,661,722 kronor 52 öre åt Riksbanken bibehållas. Jag anser för min del, att Riksbankens vinst hade kunnat på jennare sätt fördelas, så att statsverket hade fått åtminstone 30,000 kronor mera, hvilket statsverket väl hade behöft, som har räntor att betala på statslånen, och dessutom hade detta varit mera i öfverensstämmelse med hvad förut egt rum. Jag gör emellertid intet yrkande.

*Användandet
af Riksban-
kens vinst.*

Användandet
af Riksban-
kens vinst.
(Forts.)

Herr Ekman, Johan Jacob: Jag anhåller om bifall till Banko-
Utskottets hemställan, då den siste ärade talarens förslag säkert icke
ledde till annat resultat, än en gemensam votering, i hvilken den af
honom uttalade åsigt komme att ligga under.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och punkten bifölls.

2 punkten.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och biföllos Lag-Utskottets den 22 och 24 inne-
varande Februari bordlagda utlåtanden:

N:o 14, i anledning af väckt motion om ändring af 60 § Utsök-
ningslagen; och

N:o 15, i anledning af väckt motion om upphörande af vatten-
och brödstraffet.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Lag-
Utskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 16,
i anledning af väckta motioner om ändring dels af 30 kap. 1 § Rättegångs-
balken, dels ock af 25 kap. 9 och 15 §§ samma balk.

Ifrågasatt
ändring af
30 kap. 1 §
Rättegångs-
balken.

1 punkten.

Herr Nyström: Jag ber om ursäkt att jag måste litet närmare
utveckla mina åsikter i denna fråga. Utskottet har afstyrkt framställ-
ningen om att få tiden för att söka draga Hofrätts dom under Kongl.
Maj:ts pröfning ändrad från 20 till 40 dagar. De skäl, hvarpå Ut-
skottet grundat sitt afstyrkande, synas mig emellertid ingalunda till-
fyllestgörande. Utskottet säger att det väl kan vara en och annan
rättsökande, som icke kan hinna att inom den föreskrifna tiden full-
följa dessa besvär, så framt de icke hafva ett ombud i Stockholm, som
gör det å deras vägnar. Jag ber då få säga, att det finnes 14 kom-
muner inom det nordligaste länet, der man omöjligen kan hinna att
på 20 dagar få sig tillsändt Hofrätts utslag och återsända det med
revisionsskillning, och i närgränsande län, Vesterbotten, är äfven detta
fallet med de flesta kommuner, som icke ligga vid kustlandsvägen.
Utskottet har vidare sagt, att man skulle kunna i någon bankinrätt-
ning insätta beloppet för att genom dess bemedling få revisionsskillin-
gen utbetald i Stockholm. Men när nu en kommun ligger t. ex. 17—
25 mil från närmaste bankinrättning, så kan väl icke ett sådant skäl
hafva någon verklig betydelse. Utskottet har slutligen fäst sig vid en
formel sak, nemligen att, på grund af en nära 130 år gammal för-
fattning, stämpladt papper till Hofrätts utslag skall inlemnas senast
inom 30 dagar från det revisionssökandet beviljats, i följd hvaraf
nämnda stadgande alltså skulle behöfva ändras. Ja, må vara, att en
sådan ändring skulle varit behöflig, så hade det väl varit en lätt sak

att förkorta denna öfverflödigt långa tid, i hvilket fall allt hade varit afhjelpat. Jag skall emellertid nu icke framställa något yrkande i denna sak, eftersom Utskottet icke kunnat tillstyrka denna lilla obetydliga men högst nödvändiga ändring i lagen, som jag tagit mig friheten föreslå, utan jag lemnar för denna gång frågan åt sitt öde.

*Ifrågasatt
ändring af
30 kap. 1 §
Rättegångs-
balken.
(Forts.)*

Öfverläggningen var härmed slutad, och punkten bifölls.

2 punkten.

Herr Nyström: Under de sista årtiondena har det tyckts vara statsmakternas afsigt att förminska lagskipningens i allmänhet väl sena gång. Detta visa de lagföreskrifter, som på senare tider hafva blifvit utfärdade, och de organisationsförändringar, som hafva vidtagits hvad häradsrätterna beträffar. När man nu utan olägenhet för någon skulle hafva kunnat åstadkomma en minskning af 30 dagar i tiden för fullföljandet af vad mot härad- och rådstufvurätts utslag, så och då Utskottet erkänt, att detta kan vara en öfverflödigt lång tid och icke haft något egentligt att anmärka mot den föreslagna förändringen annat än att det skulle blifva ett undantagsstadgande, hvilket ingalunda är förhållandet, ty det blefve då alldeles samma förhållande för Norrbottens och Vesterbottens län, som det är för Gotlands län m. fl. — anser jag mig böra yrka återremiss af denna punkt.

*Föreslagen
ändring af 25
kap. 9 och
15 §§ Rätte-
gångsbalken.*

Grefve Mörner: Jag tillåter mig erinra Kammaren, att Rättegångsbalken för närvarande är under omarbetning. Detta oakadt skulle Lag-Utskottet, i händelse den omständighet, den siste talaren omförmält, hade varit af egentligen trängande beskaffenhet, icke hafva tvekat att med förslag till ändring i ämnet inkomma, men då så omöjlig kunde anses vara fallet, och då man icke nu torde böra plästra med småändringar af lagen, då verkligen icke några större olägenheter försports af den bestämmelse, den ärade motionären öfverklagat, och då jag befarar att en återremiss skulle till mycket litet tjena, så tillåter jag mig yrka bifall till Utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes, enligt de derunder framställda yrkandena, propositioner, först på bifall till förevarande punkt och sedan derpå, att punkten skulle till Lag-Utskottet återförvisas; och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag, hvarefter Kam-
maren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 10 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.